

Slovenski Gospodar.

List ljudstvu v poduk in zabavo.

Izhaja vsak četrtek in velja s poštno vred in v Mariboru s pošiljanjem na dom za celo leto 2 gld. 50 kr., za pol leta 1 gld. 30 kr., za četrť leta 65 kr. — Naročnina se pošilja upravnistvu v tiskarni sv. Cirila, koroško ulice hšt. 5. — Deležniki tiskovnega društva dobivajo list brez posebne naročnine.

Posamezni listi dobó se v tiskarni in pri g. Novak-u na velikem trgu po 5 kr. Rokopisí se ne vračajo, neplačani listi se ne sprejemajo. Za oznanila se plačuje od navadne vrstice, če se natisne enkrat, po 8 kr., dvakrat 12 kr., trikrat 16 kr.

Vabito na naročevanje.

Na koncu leta vabimo uljudno vse dosedanje naročnike „Slov. Gospodarja“, naj se naročijo še na dalje za leto 1895 na list, ki je in še tudi naprej zagovarja resno in vestno koristi sv. cerkve in slov. ljudstva pa ne išče v tem, kakor kaže že njegova cena, nikjer svoje koristi. Kdor more in hoče, naj pristopi med deležnike „katol. tisk. društva“, da se „Slov. Gospodar“ vzdrži tudi nadalje pri tej nizki ceni.

Deležnina „katol. tisk. društva“ znaša za celo leto 5 gold. in je v tem že tudi naročnina za „Slov. Gospodarja“. **Naročnina** pa znaša za celo leto 2 gold. 50 kr. in za pol leta 1 gold. 30 kr. ter za četrť leta 65 kr.

Naročnina se pošlje najlaglje po poštnih nakaznicah upravnistvu „Slov. Gospodarja“ v tiskarni sv. Cirila v Mariboru.

Odbor kat. tisk. društva.

Pogled nazaj.

Ob koncu leta smo. Potrebno je, da svoje srce hvaležno povzdignemo k ljubemu nebeskemu Očetu. On je prav letos pokazal, da se ni, kakor bi nekateri radi, postaral in ni kakor star očka, ki svojim razposajenim otrokom skozi prste gleda; ampak baš letos je ljubi Bog pokazal, da ni samo neskončno usmiljen, temuč tudi neskončno pravičen. Da, Bog je pravičen! Evo Vam tri izglede!

Koncem junija se je zgodila strašna hudobija na Francoskem. Neki 21letni delavec Kaserio je predsedniku republike francoske, Karnótu, porinil bodalo v lednje, da je za tri ure umrl. Karnót sicer ni bil hudobnež; toda stal je na čelu framasonске vlade. Kdor pa veter seje, bode vihar žel. Ker se na Francoskem v državnih šolah ne sme podučevati krščanski nauk in je vse polno slabih spisov, zato je tam toliko nevernih liberalcev. Kjer so pa liberalci, tamkaj so tudi socijalisti in anarhisti. In morivec Kaserio je bil anarhist. Da, Bog je pravičen!

Pred 24 leti so Pijemontezi vzeli papežu Rim in dežele; tudi druge italijanske kralje so pregnali. Oni možje pa, ki so zvarili zedinjeno Italijo, bili so framasoni. Obropali so skoro vse cerkve, samostane in bogate bratovščine; vendar pa tiči italijanska država v velikanskih dolgovih. Ljudstvo je sila ubogo, na Siciliji se delavcem slabše godi, kakor pri nas živini. Kdo pa je v Italiji prvi minister? Framason Krispi. O tem zna danes ves svet, da je slepar, goljuf. Pri rimski banki je več milijonov dobil on in njegovi tovariši brez menic; banka se je zrušila, in mnogo ljudij je prišlo na beraško palico. Minister Krispi bode moral odstopiti; ako se bode kralja Umberta oklepal, utegnejo napoditi oba! Da, Bog je pravičen!

Poglejmo še na Ogersko! Tam je letos bil prvi minister dr. Wekerle, tudi framason. Na veliko žalost katoličanov je uvedel tri proticerkvene postavbe, med temi civilni zakon. Kaj je civilni zakon? Sklepa se pred civilnim uradnikom. Tak zakon sevěda ni zakrament, in civilno poročena se smeta iz nekaterih uzrokov ločiti in zopet z drugo ali drugim zakon skleniti. Ali pa še Wekerle je ogerski ministerski predsednik? Od dne 20. t. m. je pribita resnica, da z novim letom ne bode več! Svetli cesar se koj po praznikih peljejo v Buda-pešto, da izberejo nove ministre. Wekerle in liberalci na Ogerskem in pri nas pa naj premišlujejo resnico: Da, Bog je pravičen! —

Dragi Slovenci! Leta sem in tudi letos smo se vojskovali pod zastavo, na kateri blestijo besede: »Vse za vero, dom in cesarja!« Te besede nam niso prazne puhlice, ampak vsaka nam je in mora biti sveta. Ako ob koncu leta ne moremo kazati na venke uspehe, krivi so tega največ naši nasprotniki. Pa le vstrajajmo složni; napočilo nam bode prej ali slej v vsakem oziru srečno leto. Naj nas v našem pravičnem naporu tolaži resnica: Bog je pravičen!

Nemški konservativci o volilni preosnovi.

V zadnjem listu smo objavili govor našega poslanca gosp. dr. Gregorčca o preosnovi volilnega reda, danes pa o tistem predmetu priobčimo glavne misli iz govora nemškega konservativca barona Dipaulija.

Ako se na eni strani zadovoljijo delavci, naj se vendar na drugi strani ne pozabi na krivico, ki se godi kmetskim občinam, katere imajo vse premalo zastopnikov. Zato naj se pomnoži število poslancev za kmet-ske občine. Po sedanjem krivičnem volilnem redu pride eden poslanec mest na 2918 volilcev ali na 44.854 prebivalcev; eden poslanec kmetskih občin pa pride na 10.592 volilcev ali na 142.754 prebivalcev. Isto nerazmerje vlada gledé na cenitev, in kar se tiče davkoplačevanja, so pri volitvah kmetske občine silno prikrajšane.

Zahtevamo tedaj, da se po mestih in na kmetih raztegne aktivna volilna pravica sploh na vse, ki plačujejo kaj direktnega davka, in temu primerno naj se tudi poviša število kmetskih poslancev. Da bi se volilna pravica podelila le delavcem bolniških blagajnic, ne pa tudi direktnim davkoplačevalcem, bila bi skrajna nedoslednost in očitna krivica. Potemtakem bi mali mojster delal, dočim bi njegov pomočnik šel volit, in delavec, ki bi se povspel do malega, samostalnega mojstra, zgubil bi s tem volilno pravico, ki jo je imel kot delavec.

Nadalje zahteva konservativna stranka, naj se lo-

čijo trgovske in obrtne zbornice, kajti pri sedanjem položaju nimajo mali obrtniki v njih nobenih pravic. Zbornice naj se razdelé ali v trgovske in obrtne zbornice ali pa v zbornice, v katerih bo zastopana na eni strani velika industrija in velika obrt, na drugi mala industrija in mala obrt. Le na ta način bo se odpravila krivica in prikrajševanje pravic malih obrtnikov.

Cerkvene zadeve.

Prelat Fran Kosar.

(Dalje.)

IV. Kosar korvikar in spiritual.

„Če utegne človeka prihititi kaka pregreha, takega podučite vi, ki ste duhovni.“
(Gal. 6, 1.)

Kosar začetkom februarja nastopi svojo novo službo. V St. Andražu je vsem dobro došel, a zlasti se ga je škof lepo sprejel, kakor sprejme oče svojega ljubelega sina. Odslej ostane Kosar vedno v bližini svojega kneza in škofa Slomškega do njegove smrti, in še po smrti se ne more ločiti od njega, dočim mu ne postavi spomenika — aere perennius — bolj trpežnega, kakor bi bil izlit iz medi. Kosar bil je odslej zvest oproda svojega škofa, prav istih mislij, kakor oproda Jonatanov, ki tako-le govori svojemu gospodarju: »Stori vse, kar dopade tvojemu srcu; pojdi, kamor ti drago; kjerkoli boš ti, bom s teboj tudi jaz.«¹⁾

V St. Andražu mu res ni zmanjkalo opravkov. Kot korvikar je pel vsak dan ure s kanoniki, in je vsako drugo nedeljo imel pozno pridigo v stolni cerkvi. Dostikrat pa prevzame tudi še kako pridigo ali tudi celo vrsto pridig, katerih mu ni nalagala dolžnost, nego ljubezen njegova do božje besede. Tako je v adventu l. 1857. pridigoval o peklu, kateri govori so pretresli celo mrzla in počasna srca nemških Lavantčanov, ki so po prestopu adventu rekali: »Derselbige neue Fürstenkaplan that gräuslich predigen!« (Novi knežji kaplan grozno pridigujejo.)

Kosar je namreč ob enem opravljal službo škofovskega, dvornega kaplana; zraven še je bil spiritual šrtega leta lavantinskih bogoslovcev, ki od leta 1850. niso bili več v Celovcu, nego so se pri svojem škofu v St. Andražu pripravljali na duhovski stan. Slednjič je še bila njegova dolžnost, učiti bogoslovce cerkvenega obredoslovja in koralnega petja in vsako jutro voditi njihova duhovna premišljevanja.

Čudimo se, da pri tolikem naporu ni zopet opešalo njegovo telo; a tudi vrline njegovega duha so nam goropadne, če pomislimo, da so bile njegove oči še vedno tako slabe, da so mu bogoslovci morali čitati knjige; sam si je le semtertje kaj malega zabeležil. Zjutraj so mu bogoslovci čitali po eno uro iz katerihsibodi knjig in zato njim je prepuščal svoj zajutek, a on je veslega srca do poldneva čakal na kosček kruha.

Koncem l. 1856. dobil je Kosar novo častno službo. Dotično škofijsko pismo se glasi: »Z ozirom na vaše bogoslovne in cerkvenopravne vednosti, in z ozirom na vašo izkušnost v dušnem pastirstvu, imenujem vas prisednikom knez. škof. lavantinske zakonske sodnije.« Leta 1858. pripravljali so se v St. Andražu na preselitev škofije v Maribor, in l. 1859. se je preselitev zgodila. To so bili trudapolni dnevi za Kosarja, ki je bil desna roka svojega škofa.

Izgojiti si dobrih in gorečih duhovnikov, bila je škofa Antona Martina prva skrb v Mariboru. Duhovno semenišče je rad nazival punčico očesa cele škofije. Kar je namreč vrt brez drevesnice, to je škofija brez domačega duhovnega semenišča, in zato je cela škofija veselo pozdravljala prvi dan meseca oktobra 1859, ko se je bilo duhovno semenišče v Mariboru bogoslovcem odprlo. In ta duhovni vrt izročil je Slomšek Kosarju v oskrbovanje, rekoč: »S polnim zaupanjem na vašo vsestransko omiko, in vašo slavno znano pastirsko gorečnost, imenujem vas z mirno vestjo za spirituala novega lavantinskega duhovnega semenišča, nadjajoč se, da boste z isto vnemo izgajali vse bogoslovce, s katero ste že več časa vodili štrtoletnike.«

Mili darovi za družbo vednega češčenja.

Celje 15 fl., Ljutomer 6 fl. 77 kr., Sv. Lovrenc na Dravskem polju 5 fl. 57 kr., Gornjigrad 4 fl. 20 kr., Kozje 10 fl., Polje 7 fl., Planina 4 fl., Sv. Peter pod Sv. Gorami 10 fl., Prihova 15 fl., Vurberg 12 fl. 46 kr., Spodnja Polskava 4 fl. 25 kr., Polensak 43 fl. 50 kr., Kojnice 52 fl. 97 kr., Loče 3 fl.

Gospodarske stvari.

Rez gorice.

V gorici je vsako delo imenitno, posebno važna pa je rez. Stari prigovor pravi: »Navednega rezača vinjek odnese vina štartinjek!« Ako pa rez dobro opraviš, bodeš obilno trgategv imel. Pazi torej pri rezi:

1. Na čas. To delo se mora opraviti, dokler trs spi; torej smeš rezati od listopada do sušca. Ne misli si, da bi listopada bilo že prerano za rez. Ako to delo jesenskim grobancam in sadnikom ne škodi, gotovo tudi drugemu trsovju ne bode kvarno. Meseca grudna in prosinca pa smo že slavnega Brandnerja videli obrezanega. Nekateri se spoke trsa bojijo in po zimi ne režejo; pa kadar je hud mraz, tudi celi trs raztrešči. Najboljša doba rezi bode menda od Svečnice do sušca. Dan raste, več se opravi; pozebljina se že vidi, zajéji zob se pozna, sneg kopni. Da še boš pa prej mogel v gorici po kopnem hoditi, natrosi na sneg kaj črnega, ali pepela, pleve, tudi prsti, in sneg bode 14 dni prej zginil iz tvoje gorice, kakor pri mejašu, in mogel boš prej v gorici delati in svojo rez dovršiti. Jako slaba in škodljiva je pozna rez, ko se trs že joče; posuši se, ker mu je kri ali sok iztekel. Takoj v jeseni začni rezati. Brajde in utice ali špalir si pač moraš listopada obrezati, drugače ti jih sneg pokubači.

2. Reznik. Nekateri so hoteli trsu vse rozge pustiti in mu le samo glavo odrezati, naj bi vsaka rozga pogнала in sad rodila. Neki viničar je na tak način gospodarju gorico v 3 letih skoro ugonobil. Moder rezač hitro zapazi najboljšo rozgo, prireže jo na dve oki v slabi zemlji, na 3 v dobri, ako je rozga tudi zadosta debela. Močnemu trsu smeš dati tudi dva reznika. Vse druge panoge pa brez usmiljenja porezi. Ako je pa celó droben les, rezi na eno oko, kakor pri sadnikih ali ključih prvo leto.

3. Locen ali šparon. Močen in star trs nese poleg enega ali dveh reznikov tudi še eden šparon, ali rozgo na 6, 8, 15 ok, kateri se osloči in na drugi kol priveže. Tak locen je oče rodovitnosti, dasi trs oslabi ali tudi ubije. Nasteli smo na enem locnu po 20—30 grozdov. Pri tem so viničarji različnih mislij; eni puščajo reznike spodaj, zgoraj pa delajo šparone; drugi pa narobe. Ti pa rezi spodnjo rozgo na reznik, zgornjo pa

¹⁾ Kralj. 14, 7.